

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 19. maja 2022*

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah – Direktiva (EU) 2016/343 – Člen 8 – Pravica biti navzoč na sojenju – Obvestitev o sojenju – Nemožnost najti obdolženo osebo kljub razumnim prizadevanjem pristojnih organov – Možnost sojenja in obsodbe v nenavzočnosti – Člen 9 – Pravica do novega sojenja ali do drugega pravnega sredstva, ki omogoča, da se ponovno vsebinsko odloči o zadevi“

V zadevi C-569/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Spetsializiran nakazatelen sad (specializirano kazensko sodišče, Bolgarija) z odločbo z dne 27. oktobra 2020, ki je na Sodišče prispela 30. oktobra 2020, v kazenskem postopku zoper

IR,

ob udeležbi

Spetsializirana prokuratura,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi C. Lycourgos (poročevalec), predsednik senata, S. Rodin, J.-C. Bonichot, sodnika, L. S. Rossi in O. Spineanu-Matei, sodnici,

generalni pravobranilec: J. Richard de la Tour,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki sta jih predložila:

– za Evropsko komisijo M. Wasmeier in I. Zaloguin, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 13. januarja 2022

izreka naslednjo

* Jezik postopka: bolgarščina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 8 in 9 Direktive (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku (UL 2016, L 65, str. 1), člena 4a Okvirnega sklepa Sveta 2002/584/PNZ z dne 13. junija 2002 o evropskem nalogu za prijetje in postopkih predaje med državami članicami (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 34), kakor je bil spremenjen z Okvirnim sklepom Sveta 2009/299/PNZ z dne 26. februarja 2009 (UL 2009, L 81, str. 24, v nadaljevanju: Okvirni sklep 2002/584), in člena 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru kazenskega postopka, ki je bil uveden zoper IR v zvezi z dejanji, ki bi lahko pomenila davčna kazniva dejanja, za katera je zagrožena kazen odvzema prostosti.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodnih izjavah 9, 10, 33, od 35 do 39, 42, 43 in 47 Direktive 2016/343 je navedeno:
 - „(9) Namen te direktive je okrepiti pravico do poštenega sojenja v kazenskem postopku z določitvijo skupnih minimalnih pravil glede nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in pravice biti navzoč na sojenju.
 - (10) Z določitvijo skupnih minimalnih pravil o varstvu procesnih pravic osumljenih in obdolženih oseb je namen te direktive okrepiti zaupanje držav članic v kazenskopravne sisteme drugih držav članic [...].
 - [...]
 - (33) Pravica do poštenega sojenja je eno od osnovnih načel v demokratični družbi. Pravica osumljenih ali obdolženih oseb, da so navzoče na sojenju, temelji na navedeni pravici in bi morala biti zagotovljena po vsej [Evropski] [u]niji.
 - [...]
 - (35) Pravica osumljenih ali obdolženih oseb, da so navzoče na sojenju, ni absolutna. Osumljene ali obdolžene osebe bi morale imeti možnost, da se pod nekaterimi pogoji izrecno ali molče, vendar nedvoumno, odpovejo tej pravici.
 - (36) V nekaterih okoliščinah bi moralo biti mogoče, da se odločba, s katero se ugotovi, ali je osumljena ali obdolžena oseba kriva ali nedolžna, izda, tudi če zadevna oseba ni navzoča na sojenju. Tako je lahko v primeru, ko je bila osumljena ali obdolžena oseba pravočasno obveščena o sojenju in posledicah izostanka, vendar se sojenja kljub temu ne udeleži. Obvestitev osumljene ali obdolžene osebe o sojenju bi morala pomeniti, da se to osebo bodisi vabi osebno bodisi se ji kako drugače zagotovi uradne informacije o datumu in kraju sojenja, in sicer na način, ki omogoča, da oseba ve za sojenje. Obvestitev osumljene ali obdolžene osebe o posledicah izostanka bi morala zlasti pomeniti, da se to osebo obvesti, da se lahko odločba izda, tudi če se sojenja ne udeleži.

- (37) Moralo bi biti mogoče, da sojenje, na podlagi katerega se lahko izda odločba, s katero se ugotovi, ali je oseba kriva ali nedolžna, poteka brez navzočnosti osumljene ali obdolžene osebe, če je bila ta oseba obveščena o sojenju in je pooblastila odvetnika, ki ga je imenovala sama ali pa država, da jo zastopa na sojenju, in ki jo je zastopal.
- (38) Pri ugotavljanju, ali je bil način obveščanja ustrezen za zagotovitev, da je oseba vedela za sojenje, bi bilo treba posebno pozornost po potrebi nameniti tudi prizadevanju javnih organov, da obvestijo zadevno osebo, ter prizadevanju zadevne osebe, da prejme informacije, ki so nanjo naslovljene.
- (39) Če države članice omogočajo sojenje brez navzočnosti osumljenih ali obdolženih oseb, vendar pogoji za izdajo odločbe brez navzočnosti, kar zadeva določeno osumljeno ali obdolženo osebo, niso izpolnjeni, ker osumljene ali obdolžene osebe kljub razumnemu prizadevanju ni bilo mogoče najti, na primer zaradi bega te osebe, bi kljub temu morale biti mogoče, da se odločba izda brez navzočnosti osumljene ali obdolžene osebe ter da se taka odločba izvrši. Države članice bi morale v tem primeru zagotoviti, da so osumljene ali obdolžene osebe, ko so obveščene o odločbi, zlasti v trenutku, ko so prijete, obveščene tudi o možnosti, da izpodbijajo to odločbo in da imajo pravico do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva. [...]
- [...]
- (42) Države članice bi morale zagotoviti, da pri izvajanju te direktive, zlasti kar zadeva pravico biti navzoč na sojenju in pravico do novega sojenja, upoštevajo posebne potrebe ranljivih oseb. V skladu s Priporočilom Komisije z dne 27. novembra 2013 o procesnih jamstvih za ranljive osebe, ki so osumljene ali obdolžene v kazenskem postopku [(UL 2013, C 378, str. 8)] bi bilo treba kot ranljive osumljene ali obdolžene osebe razumeti vse osumljene ali obdolžene osebe, ki ne morejo razumeti kazenskega postopka in v njem učinkovito sodelovati zaradi svoje starosti, duševnega ali telesnega stanja ali kakršne koli invalidnosti.
- (43) Otroci so ranljivi in bi jim bilo treba zagotoviti posebno stopnjo varstva. Zato bi bilo treba v zvezi s pravicami, določenimi v tej direktivi, vzpostaviti posebna procesna jamstva.
- [...]
- (47) Ta direktiva podpira temeljne pravice in načela, kot so priznani z Listino ter [Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisano v Rimu 4. novembra 1950 (EKČP)], vključno s prepovedjo mučenja ter nečloveškega ali ponižujočega ravnanja, pravico do svobode in varnosti, spoštovanjem zasebnega in družinskega življenja, pravico do osebne celovitosti, otrokovimi pravicami, vključenostjo invalidov, pravico do učinkovitega pravnega sredstva in poštenega sojenja, domnevo nedolžnosti in pravicami obrambe. Upoštevati bi bilo treba zlasti člen 6 [PEU], v skladu s katerim Unija priznava pravice, svoboščine in načela iz Listine in v skladu s katerim temeljne pravice, kakor jih zagotavlja EKČP in kakor izhajajo iz ustavnega izročila, skupnega državam članicam, predstavljajo splošna načela prava Unije.“

4 Člen 1 te direktive, naslovljen „Predmet urejanja“, določa:

„Ta direktiva določa skupna minimalna pravila o:

- (a) nekaterih vidikih domneve nedolžnosti v kazenskem postopku;
- (b) pravici biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku.“

5 Člen 8 navedene direktive, naslovljen „Pravica biti navzoč na sojenju“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da imajo osumljene in obdolžene osebe pravico biti navzoče na svojem sojenju.

2. Države članice lahko določijo, da lahko sojenje, na podlagi katerega se lahko izda odločba, s katero se ugotovi, ali je osumljena ali obdolžena oseba kriva ali nedolžna, poteka brez navzočnosti te osebe, če:

- (a) je bila osumljena ali obdolžena oseba pravočasno obveščena o sojenju in o posledicah izostanka; ali
- (b) osumljeno ali obdolženo osebo, ki je bila o sojenju obveščena, zastopa pooblaščen odvetnik, ki ga je imenovala osumljena ali obdolžena oseba ali država.

3. Odločba, sprejeta v skladu z odstavkom 2, se lahko izvrši zoper zadevno osumljeno ali obdolženo osebo.

4. Če države članice omogočajo sojenje brez navzočnosti osumljene ali obdolžene osebe, vendar ni mogoče izpolniti pogojev iz odstavka 2 tega člena, ker osumljene ali obdolžene osebe kljub razumnemu prizadevanju ni mogoče najti, države članice lahko določijo, da se odločba vseeno lahko izda in izvrši. Države članice v tem primeru zagotovijo, da so osumljene ali obdolžene osebe, ko so obveščene o odločitvi, zlasti v trenutku, ko so prijete, obveščene tudi o možnosti, da izpodbijajo to odločitev in da imajo pravico do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva, v skladu s členom 9.

[...]“

6 Člen 9 iste direktive, naslovljen „Pravica do novega sojenja“, določa:

„Če osumljene ali obdolžene osebe niso bile prisotne na svojem sojenju in pogoji iz člena 8(2) niso bili izpolnjeni, države članice zagotovijo, da imajo zadevne osebe pravico do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva, ki omogoča, da se ponovno vsebinsko odloči o zadevi, vključno s preučitvijo novih dokazov, ter lahko privede do spremembe prvotne odločbe. V zvezi s tem države članice zagotovijo, da imajo te osumljene in obdolžene osebe pravico biti navzoče, učinkovito sodelovati v skladu s postopki po nacionalnem pravu in uveljavljati pravice obrambe.“

Bolgarsko pravo

- 7 Člen 55(1) Nakazatelno-protsesualen kodeks (zakonik o kazenskem postopku, v nadaljevanju: NPK) določa:
- „[...] Obdolžena oseba ima naslednje pravice: [...] da sodeluje v kazenskem postopku [...].“
- 8 Člen 94(1) in (3) NPK določa:
- „1. Udeležba zastopnika je v kazenskem postopku obvezna, če:
- [...]
8. se zadeva obravnava brez navzočnosti obdolžene osebe;
- [...]
3. Če je obvezno posredovanje zastopnika, pristojni organ za zastopnika imenuje odvetnika.“
- 9 Člen 247b(1) NPK, v različici, ki se je uporabljala ob vložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe, je določal:
- „[...] Z vročitvijo obtožnega akta je obdolžena oseba obveščena o datumu materialnega preizkusa obtožnega akta [...], o pravici, da je na sojenju navzoča z odvetnikom po lastni izbiri, in o možnosti, da ji sodišče v primerih iz člena 94(1) dodeli odvetnika po uradni dolžnosti, ter o dejstvu, da se lahko zadeva obravnava in se ji lahko sodi brez njene navzočnosti v skladu s členom 269.“
- 10 Člen 269 NPK določa:
- „1. Navzočnost obdolžene osebe na sojenju je obvezna, kadar je obtožena hudega kaznivega dejanja.
- [...]
3. Če to ne preprečuje razkritja objektivne resnice, se zadeva lahko obravnava brez navzočnosti obdolžene osebe, če:
- 1) ta ni na naslovu, ki ga je navedla, ali ga je spremenila, ne da bi o tem obvestila pristojni organ;
- 2) njeno stalno prebivališče v Bolgariji ni znano in ni bilo ugotovljeno niti z obsežno preiskavo;
- [...]“
- 11 Člen 423(1) NPK, v različici, ki se je uporabljala ob vložitvi predloga za sprejetje prehodne odločbe, je določal:
- „[...] Oseba, obsojena v nenavzočnosti, lahko v šestih mesecih od seznanitve s pravnomočno kazensko obsodbo ali od takrat, ko jo druga država dejansko preda Republiki Bolgariji, predlaga obnovo kazenskega postopka iz razloga svoje nenavzočnosti v kazenskem postopku. Predlogu se ugodí, razen če je, prvič, obsojenec pobegnil po tem, ko je bil v predkazenskem postopku obveščen o obtožbi,

zaradi česar postopka iz člena 247b(1) ni mogoče izvršiti, ali drugič, se po izvršitvi navedenega postopka obsojenec ni udeležil obravnave brez upravičenega razloga.“

12 Člen 425(1), točka 1, NPK določa:

„Če sodišče presodi, da je predlog za obnovo postopka utemeljen, lahko obsodbo razveljavi [...] in zadevo vrne v ponovno obravnavo, pri čemer navede, na kateri stopnji naj se ponovna obravnavna zadeve začne.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 13 Spetsializirana prokuratura (specializirano državno tožilstvo, Bolgarija) je začelo kazenski pregon zoper IR, obdolženega sodelovanja v hudodelski združbi, organizirani za storitev davčnih kaznivih dejanj, za katera je zagrožena kazen odvzema prostosti.
- 14 Najprej je bil obtožni akt IR osebno vročen.
- 15 IR je po tej vročitvi navedel naslov, na katerem je dosegljiv. Vendar ga, ko se je začela sodna faza kazenskega postopka, zlasti ko ga je predložitveno sodišče, Spetsializiran nakazaten sad (specializirano kazensko sodišče, Bolgarija), poskušalo pozvati na obravnavo, na tem naslovu ni bilo mogoče najti. To sodišče je imenovalo odvetnika po uradni dolžnosti, ki pa z IR ni vzpostavil stikov.
- 16 Ker je obtožni akt, ki je bil vročen IR, vseboval napake, je bil razglašen za ničn, postopek pa je bil zato končan. Nato je bil sestavljen nov obtožni akt in postopek se je obnovil. Ob tej priložnosti IR kljub ponovnemu iskanju, med drugim s pomočjo sorodnikov, nekdanjih delodajalcev in ponudnikov mobilnih storitev, ni bilo mogoče najti.
- 17 Predložitveno sodišče iz tega sklepa, da je IR pobegnil. To sodišče meni, da se mu v teh okoliščinah lahko sodi brez njegove navzočnosti. Vendar se sprašuje, ali tak položaj spada na področje uporabe člena 8(2) Direktive 2016/343 ali člena 8(4) te direktive. O tem vprašanju naj bi bilo treba odločiti, glede na to, da mora kazensko sodišče ob izreku sodbe v nenavzočnosti navesti vrsto postopka v nenavzočnosti, ki ga vodi, da je zadevna stranka pravilno obveščena o postopkovnih jamstvih, zlasti glede pravnih sredstev, ki jih ima na voljo v skladu z določbo Direktive 2016/343, na področje uporabe katere v bistvu spada zadevni postopek.
- 18 Obstajala pa naj bi nejasnost v zvezi s postopkovnimi jamstvi, do katerih mora biti obdolžena oseba upravičena v položaju, kakršen je ta v zadevi, o kateri odloča predložitveno sodišče, v kateri je ta oseba po seznanitvi s prvim obtožnim aktom in pred začetkom sodne faze kazenskega postopka pobegnila. Predložitveno sodišče poleg tega navaja, da ni mogoče izključiti, da bo IR najden in prijet na ozemlju druge države članice ter predan bolgarskim organom na podlagi evropskega naloga za prijetje. Zato naj bi bila potrebna razlaga ne le Direktive 2016/343, temveč tudi Okvirnega sklepa 2002/584.

19 V teh okoliščinah je Spetsializiran nakazaten sad (specializirano kazensko sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 8(2)(b) Direktive [2016/343] v povezavi z njenimi uvodnimi izjavami od 36 do 39 in člen 4a(1)(b) [Okvirnega sklepa 2002/584] v povezavi z uvodnimi izjavami od 7 do 10 [Okvirnega sklepa 2009/299] razlagati tako, da zajemata primer, v katerem je bila obdolžena oseba obveščena o prvotni različici obtožnega akta, vloženega zoper njo, nato pa zaradi njenega pobega iz objektivnih razlogov ne more biti obveščena o sojenju in jo zastopa odvetnik, imenovan po uradni dolžnosti, s katerim nima stikov?

2. Če je odgovor na prejšnje vprašanje nikalen:

Ali je s členom 9 v povezavi s členom 8(4), drugi stavek, Direktive [2016/343] ter členom 4a(3) v povezavi s členom 4a(1)(d) [Okvirnega sklepa 2002/584] združljiva nacionalna določba (člen 423(1) in (5) [NPK]), ki ne določa pravnega sredstva zoper preiskovalne ukrepe, izvedene v nenavzočnosti, in zoper obsodbo, izrečeno v nenavzočnosti, če je obdolžena oseba, potem ko je bila obveščena o prvotnem obtožnem aktu, pobegnila in zato ni mogla biti obveščena o datumu in kraju sojenja ter o posledicah njenega izostanka?

3. Če je odgovor na prejšnje vprašanje nikalen:

Ali ima člen 9 Direktive [2016/343] v povezavi s členom 47 Listine neposredni učinek?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Dopustnost

20 V skladu z ustaljeno sodno prakso za vprašanja v zvezi z razlago prava Unije, ki jih nacionalna sodišča postavijo v pravnem in dejanskem okviru, ki so ga pristojna opredeliti sama in katerega pravilnosti Sodišče ne preizkuša, velja domneva upoštevnosti. Sodišče lahko odločanje o predlogu za sprejetje predhodne odločbe, ki ga vloži nacionalno sodišče, zavrne le, če zahtevana razlaga prava Unije očitno nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, če gre za hipotetičen problem ali če Sodišče nima na voljo potrebnih dejanskih in pravnih elementov, da bi lahko koristno odgovorilo na postavljena vprašanja (sodba z dne 25. novembra 2021, Finanzamt Österreich (Družinski dodatki za delavca na področju razvojne pomoči), C-372/20, EU:C:2021:962, točka 54 in navedena sodna praksa).

21 Kot pa je navedel generalni pravobranilec v točki 26 sklepnih predlogov, se postopek v glavni stvari niti primarno niti podredno ne nanaša na veljavnost ali izvršitev evropskega naloga za prijetje. Čeprav je to sodišče res poudarilo, da ni mogoče izključiti, da bo IR v prihodnosti najden in prijet na ozemlju druge države članice ter predan bolgarskim organom na podlagi takega naloga, pa je iz elementov spisa, predloženega Sodišču, očitno razvidno, da v kazenskem postopku, v okviru katerega je bil vložen zadevni predlog za sprejetje predhodne odločbe, ne gre za tak položaj.

22 Zato je dejansko stanje, na katero se sklicuje predložitevno sodišče, v tem delu hipotetično.

23 Iz tega sledi, da predlog za sprejetje predhodne odločbe v delu, v katerem se nanaša na razlago Okvirnega sklepa 2002/584, ni dopusten.

Vsebinska presoja

- 24 Predložitveno sodišče z vprašanji, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člena 8 in 9 Direktive 2016/343 razlagati tako, da se obdolženi osebi, ki je pristojni nacionalni organi kljub razumnim prizadevanjem ne uspejo najti in ki ji ti organi zato niso uspeli posredovati informacij v zvezi s sojenjem zoper njo, lahko sodi in je po potrebi lahko obsojena v nenavzočnosti, ne da bi imela možnost, da po seznanitvi s to obsodbo neposredno uveljavlja pravico iz te direktive do obnove postopka ali možnost enakovrednega pravnega sredstva, s katerim se doseže ponovna vsebinska obravnava zadeve v njeni navzočnosti.
- 25 V zvezi s tem je treba najprej poudariti, da je namen Direktive 2016/343 v skladu z njenim členom 1 določiti skupna minimalna pravila glede nekaterih elementov kazenskega postopka, med katerimi je „pravica biti navzoč na sojenju“. Kot je izrecno potrjeno v uvodni izjavi 33 te direktive, je ta pravica sestavni del temeljne pravice do poštenega sojenja.
- 26 Člen 8(1) navedene direktive državam članicam nalaga obveznost, da zagotovijo spoštovanje navedene pravice. Vendar lahko države članice na podlagi odstavkov 2 in 4 tega člena pod določenimi pogoji določijo, da sojenje lahko poteka v nenavzočnosti.
- 27 V tem okviru člen 9 Direktive 2016/343 določa, da morajo države članice zagotoviti, da ima zadevna stranka, kadar poteka tako sojenje, čeprav pogoji iz člena 8(2) te direktive niso izpolnjeni, pravico „do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva, ki omogoča, da se ponovno vsebinsko odloči o zadevi [...] ter lahko privede do spremembe prvotne odločbe“ (v nadaljevanju: pravica do novega sojenja). Kot določa člen 8(4) navedene direktive, je v tem primeru pomembno, da je zadevna stranka takrat, ko je obveščena o odločbi, izdani v nenavzočnosti, seznanjena tako s pravico do novega sojenja kot z možnostjo izpodbijanja te odločbe.
- 28 Ker člen 8(4) in člen 9 Direktive 2016/343 brezpogojno in dovolj natančno določata področje uporabe in obseg pravice do novega sojenja, je treba šteti, da imata ti določbi neposredni učinek. Zato se vsaka oseba, ki ima pravico do novega sojenja, na to pravico lahko sklicuje pred nacionalnimi sodišči zoper zadevno državo članico, če ta država članica navedene direktive ni prenesla v nacionalni pravni red v roku, ki ji je bil postavljen, ali če je ni prenesla pravilno (glej v tem smislu sodbo z dne 25. julija 2018, Alheto, C-585/16, EU:C:2018:584, točki 98 in 99).
- 29 Kot poleg tega nedvoumno izhaja iz navedenih določb, je ta pravica pridržana osebam, katerih sojenje poteka brez njihove navzočnosti, čeprav pogoji iz člena 8(2) te direktive niso izpolnjeni.
- 30 Če so pogoji iz navedenega člena 8(2) izpolnjeni, lahko zato sojenje v nenavzočnosti privede do odločbe, ki se v skladu z odstavkom 3 istega člena lahko izvrši, ne da bi zadevna država članica morala predvideti pravico do novega sojenja.
- 31 Iz tega sledi, da se osebi, ki je bila obsojena v nenavzočnosti, lahko odvzame pravica do novega sojenja le, če so izpolnjeni pogoji iz člena 8(2) Direktive 2016/343, katerega vsebino je treba natančno določiti.
- 32 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča je treba pri razlagi določbe prava Unije upoštevati ne le njeno besedilo, ampak tudi sobesedilo in cilje, ki se želijo doseči z ureditvijo, katere del je (glej v tem smislu sodbi z dne 17. novembra 1983, Merck, 292/82, EU:C:1983:335, točka 12, in z dne 28. januarja 2021, Spetsializirana prokuratura (Obvestilo o pravicah), C-649/19, EU:C:2021:75, točka 42). Zato je treba med drugim upoštevati uvodne izjave zadevnega akta Unije, saj gre pri

slednjih za pomembne elemente razlage, ki lahko pojasnijo voljo avtorja tega akta (glej v tem smislu sodbo z dne 19. decembra 2019, Puppinc in drugi/Komisija, C-418/18 P, EU:C:2019:1113, točka 75).

- 33 V zvezi z besedilom člena 8(2) Direktive 2016/343 je treba poudariti, da iz njega izhaja, da spoštovanje pogojev iz te določbe pomeni, da je bila zadevna stranka bodisi pravočasno obveščena o sojenju in posledicah izostanka bodisi da je bila zgolj obveščena o sojenju, če jo hkrati zastopa pooblaščen odvetnik, ki ga je imenovala sama ali ga je imenovala država.
- 34 Kot je generalni pravobranilec navedel v točki 34 sklepnih predlogov, možnost, ki je državam članicam ponujena s členom 8(2) in (3) Direktive 2016/343, da sojenje, če so izpolnjeni pogoji iz odstavka 2 tega člena 8, poteka v nenavzočnosti in da se odločba izvrši, ne da bi bila predvidena pravica do novega sojenja, temelji na predpostavki, da se je v položaju iz navedenega odstavka 2 zadevna stranka, ki je bila ustrezno obveščena, prostovoljno in nedvoumno odpovedala uveljavljanju pravice biti navzoč na sojenju.
- 35 To je potrjeno z uvodno izjavo 35 te direktive, v kateri je navedeno, da se lahko zadevna oseba izrecno ali molče, vendar nedvoumno, odpove pravici biti navzoč na sojenju. V tej uvodni izjavi, ki omogoča razumevanje okvira, v katerega so umeščeni pogoji iz člena 8(2) navedene direktive, je navedeno, da čeprav pravica biti navzoč na sojenju res ni absolutna, je možnost, da sojenje poteka v nenavzočnosti, ne da bi bilo treba pozneje na zahtevo zadevne stranke opraviti novo sojenje, vseeno omejena na položaj, v katerem se je zadevna stranka prostovoljno in nedvoumno odpovedala navzočnosti na sojenju zoper njo.
- 36 V zvezi s teleološko razlago člena 8(2) Direktive 2016/343 je treba opozoriti, da predpostavka, navedena v točki 34 te sodbe, zagotavlja spoštovanje namena te direktive, ki je, kot je navedeno v njenih uvodnih izjavah 9 in 10, okrepiti pravico do poštenega sojenja v kazenskem postopku, da se poveča zaupanje držav članic v kazenskopravne sisteme drugih držav članic.
- 37 Glede na ta namen je treba določbe navedene direktive v zvezi s pravico biti navzoč na sojenju in pravico do novega sojenja razlagati tako, da se zagotovi spoštovanje pravice do obrambe, hkrati pa se prepreči, da bi oseba, ki se je, čeprav je bila obveščena o sojenju, izrecno ali molče – vendar nedvoumno – odpovedala navzočnosti na sojenju, po obsodbi v nenavzočnosti lahko zahtevala ponovno sojenje in tako z zlorabo ovirala učinkovitost pregona ter učinkovito izvajanje sodne oblasti.
- 38 Glede na te elemente besedila in okvira ter teleološke preudarke je treba v nadaljevanju pojasniti, pod katerimi pogoji se sojenje v nenavzočnosti nanaša na enega od položajev iz člena 8(2) Direktive 2016/343, in sicer na položaj, v katerem se je zadevna stranka molče, vendar nedvoumno, odpovedala uveljavljanju pravice, da je navzoča na sojenju, ker nanj ne pride, čeprav je treba šteti, da je bila „pravočasno obveščena o sojenju“ in jo poleg tega bodisi zastopa pooblaščen odvetnik bodisi je obveščena o posledicah izostanka.
- 39 V zvezi z obvestilom o sojenju iz uvodne izjave 36 Direktive 2016/343 izhaja, da je zakonodajalec Unije želel, da se šteje, da je bila zadevna stranka ustrezno obveščena, če so jo pravočasno „vabi[li] osebno“ ali so „se ji kako drugače zagotovi[le] uradne informacije o datumu in kraju sojenja, in sicer na način, ki omogoča, da oseba ve [zanj].“

- 40 Iz te uvodne izjave prav tako izhaja, da po mnenju tega zakonodajalca obvestitev zadevne osebe o posledicah izostanka pomeni zlasti, da je ta oseba pravočasno obveščena, „da se lahko odločba izda, tudi če se sojenja ne udeleži“.
- 41 Zato mora nacionalno sodišče, katerega naloga je preučiti, ali so pogoji iz člena 8(2) Direktive 2016/343 izpolnjeni, preveriti, ali je bil zadevni stranki izdan uradni dokument, v katerem so nedvoumno navedeni datum in kraj sojenja ter – v primeru, da je ne zastopa pooblaščen odvjetnik – posledice morebitnega izostanka.
- 42 Poleg tega mora to sodišče preveriti, ali je bil ta dokument vročen pravočasno, in sicer na datum, ki je dovolj oddaljen od datuma sojenja, da lahko zadevna stranka, če se odloči udeležiti sojenja, učinkovito pripravi svojo obrambo.
- 43 Navedeno sodišče se bo lahko pri teh preverjanjih oprlo na podrobna pravila o vabljenju na sojenje, ki jih določa nacionalno pravo. V zvezi s tem je treba opozoriti, da je edini namen Direktive 2016/343 določiti skupna minimalna pravila in se torej z njo ne harmonizira izčrpno kazenski postopek (glej v tem smislu med drugim sodbo z dne 28. novembra 2019, Spetsializirana prokuratura, C-653/19 PPU, EU:C:2019:1024, točka 28, in z dne 13. februarja 2020, Spetsializirana prokuratura (Obravnava v nenavzočnosti obdolženca), C-688/18, EU:C:2020:94, točka 30). Vseeno pa taka podrobna pravila, ki jih določa nacionalno pravo, ne smejo posegati v namen te direktive, ki je zagotoviti poštenost postopka in torej omogočiti zadevni stranki, da je navzoča na sojenju, kar pomeni možnost, da pripravi svojo obrambo (glej po analogiji sodbo z dne 23. novembra 2021, IS (Nezakonitost predložitvenega sklepa), C-564/19, EU:C:2021:949, točka 128).
- 44 Če zadevna oseba ni prejela uradnega dokumenta iz točke 41 te sodbe, se lahko, kot izhaja iz uvodne izjave 39 Direktive 2016/343, zoper to osebo kljub temu v nenavzočnosti izda izvršljiva odločba.
- 45 Vendar je treba, kot je prav tako navedeno v tej uvodni izjavi, navedeni osebi priznati pravico do novega sojenja v smislu člena 9 te direktive, če pogoji iz člena 8(2) navedene direktive niso izpolnjeni.
- 46 Zato so obdolžene osebe, ki so pobegnile, zajete s primerom iz člena 8(4) Direktive 2016/343, če pogoji iz člena 8(2) te direktive niso izpolnjeni.
- 47 Ta direktiva zato nasprotuje nacionalni ureditvi, ki izključuje pravico do novega sojenja zgolj zato, ker je zadevna oseba pobegnila in ker je organi niso uspeli najti.
- 48 Samo če iz natančnih in objektivnih indicov izhaja, da se zadevna oseba, ki je bila uradno obveščena, da je obdolžena storitve kaznivega dejanja, in tako ve, da bo zoper njo potekalo sojenje, namerno izogiba temu, da bi prejela uradne informacije glede datuma in kraja sojenja, se lahko – če se upoštevajo posebne potrebe ranljivih oseb, navedenih v uvodnih izjavah 42 in 43 Direktive 2016/343 – šteje, da je bila ta oseba obveščena o sojenju ter da se je prostovoljno in nedvoumno odpovedala uveljavljanju pravice, da je na njem navzoča. Položaj take osebe, ki je prejela zadostne informacije, da bi vedela, da bo zoper njo potekalo sojenje, ter je z namernimi dejanji in zato, da bi se izognila roki pravice, organom onemogočila, da bi jo pravočasno uradno obvestili o tem sojenju z dokumentom iz točke 41 te sodbe, je tako zajet s primerom iz člena 8(2) te direktive.

- 49 Obstoje takih natančnih in objektivnih indicev je mogoče na primer ugotoviti, kadar je navedena oseba nacionalnim organom, pristojnim za kazenske zadeve, prostovoljno sporočila napačen naslov ali ni več na naslovu, ki ga je sporočila.
- 50 Zgoraj navedena razlaga člena 8(2) Direktive 2016/343 je podprta z uvodno izjavo 38 te direktive, v skladu s katero je treba pri ugotavljanju, ali je bil način obveščanja ustrezen za zagotovitev, da je zadevna stranka vedela za sojenje, posebno pozornost nameniti na eni strani prizadevanju javnih organov, da obvestijo zadevno stranko, in na drugi strani prizadevanju slednje, da prejme navedene informacije.
- 51 S tako razlago se poleg tega spoštuje pravica do poštenega sojenja, navedena v uvodni izjavi 47 Direktive 2016/343 in kot jo določata člen 47, drugi in tretji odstavek, ter člen 48 Listine, ki ustrežata, kot je opredeljeno v Pojasnilih k Listini o temeljnih pravicah (UL 2007, C 303, str. 17), členu 6 EKČP (glej v tem smislu sodbo z dne 13. februarja 2020, Spetsializirana prokuratura (Obravnava v nenavzočnosti obdolženca), C-688/18, EU:C:2020:94, točki 34 in 35).
- 52 Kot namreč izhaja iz sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice, ne besedilo ne namen člena 6 EKČP ne preprečujeta, da se oseba prostovoljno, izrecno ali molče odreče jamstvom poštenega sojenja. Odpoved pravici do navzočnosti na sojenju mora biti nedvoumna in mora biti obdana z minimalnimi jamstvi, ki ustrezajo njeni resnosti. Poleg tega ne sme prizadeti nobenega pomembnega javnega interesa (ESČP, 1. marec 2006, Sejdovic proti Italiji, CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, točka 86, in ESČP, 13. marec 2018, Vilches Coronado in drugi proti Španiji, CE:ECHR:2018:0313JUD005551714, točka 36).
- 53 Iz te sodne prakse zlasti izhaja, da je mogoče ugotoviti, da je taka odpoved podana, če se ugotovi, da je obdolžena oseba obveščena, da zoper njo poteka kazenski postopek, da je seznanjena z vrsto in razlogi za obtožbo ter da nima namena biti navzoča na sojenju ali da se namerava izogniti pregonu (glej zlasti ESČP, 1. marec 2006, Sejdovic proti Italiji, CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, točka 99, in ESČP, 23. maj 2006, Kounov proti Bolgariji, CE:ECHR:2006:0523JUD002437902, točka 48). Da je tak namen podan, je mogoče ugotoviti zlasti, če vabila ni bilo mogoče vročiti zaradi spremembe naslova, ki je obdolženec ni sporočil pristojnim organom. V takem primeru zadevna stranka ne more uveljavljati pravice do novega sojenja (glej v tem smislu ESČP, 26. januar 2017, Lena Atanasova proti Bolgariji, CE:ECHR:2017:0126JUD005200907, točka 52).
- 54 V obravnavanem primeru mora predložitveno sodišče, da bi ugotovilo, ali bi moral IR imeti pravico do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva, ki omogoča, da se ponovno vsebinsko odloči o zadevi, ob upoštevanju razlage člena 8(2) Direktive 2016/343, ki izhaja iz zgoraj navedenih preudarkov, preučiti, ali je bila navedena oseba pravočasno obveščena o sojenju, in v primeru, da je ne zastopa pooblaščen odvetnik, o posledicah izostanka, ter ali se je molče, vendar nedvoumno, odpovedala pravici, da je navzoča na tem sojenju.
- 55 V zvezi s tem je treba pojasniti, da bi pri preučitvi položaja iz postopka v glavni stvari lahko šlo za primer iz člena 8(2)(a) te direktive.
- 56 Iz predloga za sprejetje predhodne odločbe je namreč razvidno, da odvetnik, ki je bil IR dodeljen po uradni dolžnosti, z njim nikoli ni bil v stiku, slednji pa se prav tako ni izrekel glede imenovanja tega odvetnika. V teh okoliščinah bi bilo mogoče šteti, da ta odvetnik ni bil „pooblaščen“ v smislu člena 8(2)(b) Direktive 2016/343 s strani IR, kar mora preveriti predložitveno sodišče glede na

pogoje, določene v nacionalnem pravu. Kot izhaja iz uvodne izjave 37 te direktive, se namreč lahko šteje, da je zadevna stranka „pooblastila“ odvetnika v smislu te direktive le, če je sama odvetniku, po potrebi tistemu, ki je bil dodeljen po uradni dolžnosti, zaupala nalogo zastopanja.

- 57 Nazadnje je treba poudariti, da je iz elementov spisa, predloženega Sodišču, razvidno, da je bil prvotni obtožni akt, ki je bil IR osebno vročen, razglašen za ničen. Novi obtožni akt, ki je podlaga za sojenje, ki trenutno poteka v nenavzočnosti, ni bil osebno vročen, saj je IR, ne da bi o tem obvestil pristojne organe, za načeloma nedoločen čas zapustil kraj, katerega naslov je sporočil po vročitvi prvotnega obtožnega akta in ki ga je navedel kot naslov, na katerem je dosegljiv.
- 58 V predlogu za sprejetje predhodne odločbe ni pojasnjeno, ali vrsta in razlogi za obtožbo zoper IR, kot so navedeni v novem obtožnem aktu, vključno v zvezi s pravno opredelitvijo očitanih dejanj, ustrezajo vrsti in razlogom za obtožbo, ki so navedeni v prvotnem obtožnem aktu. V tem predlogu prav tako ni pojasnjeno, ali je bila vročitev novega obtožnega akta potrebna samo zato, ker je prvotni obtožni akt vseboval kršitve procesnega prava. Če bi predložitveno sodišče ugotovilo, da vsebina novega obtožnega akta ustreza prvotnemu obtožnemu aktu in da je bil ta novi akt, čeprav ga IR ni bilo mogoče osebno vročiti, poslan in dostavljen na naslov, ki ga je ta oseba po prejemu prvotnega obtožnega akta sporočila organom, pristojnim za preiskavo, bi to lahko pomenilo natančne in objektivne indice, na podlagi katerih bi bilo mogoče šteti, da je IR, ki je bil v skladu z Direktivo 2012/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2012 o pravici do obveščeniosti v kazenskem postopku (UL 2012, L 142, str. 1) obveščen o vrsti in razlogih za obtožbo zoper njega in posledično obveščen, da bo zoper njega potekalo sojenje, onemogočil organom, da ga uradno obvestijo o tem sojenju, tako, da je zapustil naslov, ki ga je sporočil tem organom, da bi se izognil roki pravice. Vendar mora predložitveno sodišče opraviti vsa preverjanja v zvezi s tem ob upoštevanju vseh okoliščin zadeve v glavni stvari.
- 59 Iz vseh zgoraj navedenih preudarkov izhaja, da je na postavljena vprašanja treba odgovoriti, da je treba člena 8 in 9 Direktive 2016/343 razlagati tako, da se obdolženi osebi, ki je pristojni nacionalni organi kljub razumnim prizadevanjem ne uspejo najti in ki ji ti organi zato niso uspeli posredovati informacij v zvezi s sojenjem zoper njo, lahko sodi in je po potrebi lahko obsojena v nenavzočnosti, vendar mora v tem primeru načeloma imeti možnost, da po seznanitvi s to obsodbo neposredno uveljavlja pravico iz te direktive do obnove postopka ali možnost enakovrednega pravnega sredstva, s katerim se doseže ponovna vsebinska obravnava zadeve v njeni navzočnosti. Kljub temu je navedeni osebi mogoče to pravico odreči, če iz natančnih in objektivnih indicov izhaja, da je prejela zadostne informacije, da bi vedela, da bo zoper njo potekalo sojenje, ter je z namernimi dejanji in zato, da bi se izognila roki pravice, organom onemogočila, da bi jo uradno obvestili o tem sojenju.

Stroški

- 60 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

Člena 8 in 9 Direktive (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku je treba razlagati tako, da se obdolženi osebi, ki je pristojni

nacionalni organi kljub razumnim prizadevanjem ne uspejo najti in ki ji ti organi zato niso uspeli posredovati informacij v zvezi s sojenjem zoper njo, lahko sodi in je po potrebi lahko obsojena v nenavzočnosti, vendar mora v tem primeru načeloma imeti možnost, da po seznanitvi s to obsodbo neposredno uveljavlja pravico iz te direktive do obnove postopka ali možnost enakovrednega pravnega sredstva, s katerim se doseže ponovna vsebinska obravnava zadeve v njeni navzočnosti. Kljub temu je navedeni osebi mogoče to pravico odreči, če iz natančnih in objektivnih indicev izhaja, da je prejela zadostne informacije, da bi vedela, da bo zoper njo potekalo sojenje, ter je z namernimi dejanji in zato, da bi se izognila roki pravice, organom onemogočila, da bi jo uradno obvestili o tem sojenju.

Podpisi